

Скриньковський Руслан Миколайович

*кандидат економічних наук, професор, професор кафедри
Львівський університет бізнесу та права*

Скрынковский Руслан Николаевич

*кандидат экономических наук, профессор, профессор кафедры
Львовский университет бизнеса и права*

Skrynkovsky Ruslan

*PhD in Economics, Professor, Professor of the Department
Lviv University of Business and Law*

ORCID: 0000-0002-2180-8055

Глуценко Світлана Володимирівна

*доктор юридичних наук, заслужений юрист України,
заступник Міністра*

Міністерство економіки України

Глуценко Светлана Владимировна

*доктор юридических наук, заслуженный юрист Украины,
заместитель Министра*

Министерство экономики Украины

Hlushchenko Svitlana

*D. Sc. (Law), Honored Lawyer of Ukraine, Deputy Minister
Ministry of Economy of Ukraine*

ORCID: 0000-0001-7207-3557

Хмиз Мар'яна Василівна

*доктор філософії в галузі права, викладач кафедри
Львівський університет бізнесу та права*

Хмыз Марьяна Васильевна

*доктор философии в области права, преподаватель кафедры
Львовский университет бизнеса и права*

Khmyz Mariana

*PhD in Law, Lecturer of the Department
Lviv University of Business and Law*

ORCID: 0000-0003-3553-8022

Сердюк Валентин Васильович

*доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, суддя
Верховний Суд*

Сердюк Валентин Васильевич

*доктор юридических наук, профессор, заслуженный юрист Украины, судья
Верховный Суд*

Serdiuk Valentyn

*D. Sc. (Law), Professor, Honored Lawyer of Ukraine, Judge
Supreme Court*

ORCID: 0000-0002-4085-6255

Цюх Святослав Ігорович

маркетолог

ТОВ «Ядро»

Цюх Святослав Игоревич

маркетолог

ООО «Ядро»

Tsyuh Svyatoslav
Marketing Specialist
Yadro LLC
ORCID: 0000-0003-0179-1193

Горбонос Федір Володимирович
доктор економічних наук, професор, ректор
Львівський університет бізнесу та права
Горбонос Федор Владимирович
доктор экономических наук, профессор, ректор
Львовский университет бизнеса и права
Horbonos Fedir
D. Sc. (Economics), Professor, Rector
Lviv University of Business and Law
ORCID: 0000-0002-6563-9847

DOI: 10.25313/2520-2308-2021-10-7571

**СУДОВИЙ ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНИХ ПРАВ
ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ**

**СУДЕБНАЯ ЗАЩИТА ЭКОНОМИЧЕСКИХ ПРАВ
ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА В УКРАИНЕ**

**JUDICIAL PROTECTION OF ECONOMIC
HUMAN AND CIVIL RIGHTS IN UKRAINE**

Анотація. У статті розкрито особливості здійснення судового захисту економічних прав людини і громадянина в Україні на засадах теорії і практики. З'ясовано, що забезпечення судового захисту прав та свобод людини і громадянина в Україні регламентується положеннями Конституції України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також положеннями інших законодавчих і нормативних документів. Визначено, що забезпечення прав, свобод та законних інтересів людини виступає основним обов'язком України як демократичної правової держави. Встановлено, що права та свободи людини та громадянина повинні захищатись судом. Доведено, що немає жодного обмеження щодо осіб, які можуть звернутися за захистом своїх прав, свобод та інтересів до органів судової гілки влади, однак людина, яка отримує право звернутися до суду, не має жодних гарантій на те, що їй буде надано захист і застосування на цій основі низки процесуальних процедур. Встановлено, що право на отримання судового захисту має базуватись на задоволенні судом вимоги матеріально-правового характеру, яку висунув суб'єкт до особи, що порушила права цього суб'єкта та/чи інтереси, що охороняються законом. З'ясовано, що забезпечення судового захисту економічних прав та свобод людини і громадянина полягає у тому, що таке забезпечення має виходити із гарантій, наданих державою, тому кожен отримує право звернутись до спеціально уповноважених органів державної влади у відповідності до діючого конституційного порядку за захистом своїх економічних прав, свобод та інтересів. Зазначено, що право на судовий захист економічних прав та свобод людини і громадянина являє собою право на всебічний та відкритий розгляд у суді, тому таке право має кожен і на це не впливає участь у судовому розгляді чи специфіка судової справи. Зазначено, що перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є дослідження особливостей судового захисту соціальних прав і свобод людини та громадянина в Україні.

Ключові слова: суд, судовий захист, право, економічне право, права і свободи людини, громадянин.

Аннотация. В статье раскрыты особенности осуществления судебной защиты экономических прав человека и гражданина в Украине на основе теории и практики. Установлено, что обеспечение судебной защиты прав и свобод человека и гражданина в Украине регламентируется положениями Конституции Украины, Конвенции о защите прав человека и основных свобод, а также положениями других законодательных и нормативных документов. Определено, что обеспечение прав, свобод и законных интересов человека выступает основной обязанностью Украины как демократического правового государства. Установлено, что права и свободы человека и гражданина должны защищаться судом. Доказано, что нет никакого ограничения в отношении лиц, которые могут обратиться за защитой своих прав, свобод и интересов в органы судебной ветви власти, однако человек, который получает право обратиться в суд, не имеет никаких гарантий на то, что ему будет предоставлена защита и применение на этой основе ряда процессуальных процедур. Установлено, что право на получение судебной защиты должно базироваться на удовлетворении судом требования материально-правового характера, которое выдвинул субъект к лицу, нарушившего права этого субъекта и/или интересы, охраняемые законом. Установлено, что обеспечение судебной защиты экономических прав и свобод человека и гражданина состоит в том, что такое обеспечение должно исходить из гарантий, предоставленных государством, поэтому каждый получает право обратиться в специально уполномоченные органы государственной власти в соответствии с действующим конституционным порядком защиты своих экономических прав, свобод и интересов. Указано, что право на судебную защиту экономических прав и свобод человека и гражданина представляет собой право на всестороннее и открытое рассмотрение в суде, поэтому такое право имеет каждый и на это не влияет участие в судебном разбирательстве или специфика судебного дела. Отмечено, что перспективами дальнейших исследований в этом направлении является исследование особенностей судебной защиты социальных прав и свобод человека и гражданина в Украине.

Ключевые слова: суд, судебная защита, право, экономическое право, права и свободы человека, гражданин.

Summary. The article reveals the features of the implementation of judicial protection of economic human and civil rights in Ukraine on the basis of theory and practice. It has been established that the provision of judicial protection of human and civil rights and freedoms in Ukraine is regulated by the provisions of the Constitution of Ukraine, the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, as well as the provisions of other legislative and regulatory documents. It is determined that ensuring the rights, freedoms and legitimate interests of a person is the main duty of Ukraine as a democratic state governed by the rule of law. It has been established that the rights and freedoms of man and citizen must be protected by the court. It has been proven that there is no restriction on persons who can apply for the protection of their rights, freedoms and interests in the judicial branch of government, however, a person who receives the right to go to court has no guarantees that he will be provided with protection and application on this basis of a number of procedural procedures. It has been established that the right to obtain judicial protection should be based on satisfaction by court of the requirement of material and legal character that the subject put forward to the person who violated the rights of this subject and/or interests protected by law. It has been established that the provision of judicial protection of the economic rights and freedoms of a person and a citizen consists in the fact that such provision should proceed from guarantees provided by the state, therefore everyone has the right to apply to specially authorized public authorities in accordance with the current constitutional order to protect their economic rights, freedoms and interests. It is noted that the right to judicial protection of economic rights and freedoms of man and citizen is the right to a comprehensive and open trial, so everyone has this right and it is not affected by participation in the trial or the specifics of the case. It is noted that the prospects for further research in this area are to study the features of judicial protection of social rights and freedoms of man and citizen in Ukraine.

Key words: court, judicial protection, law, economic law, human rights and freedoms, citizen.

Постановка проблеми. Практика показує, що забезпечення судового захисту прав та свобод громадянина базується на демократичних засадах. З огляду на те, відносити у демократичному суспільстві мають передбачати безумовну участь громадян, підприємств, організацій і установ у процесах урегулювання правових норм та приведення їх до міжнародних, зокрема — до європейських стандартів. При цьому необхідно зауважити важливість дотримання принципів верховенства права та законності у контексті забезпечення судового захисту прав та свобод людини і громадянина.

Тому, опираючись на такі засади, в основі актуальності тематики цього дослідження лежатиме виокремлення основних аспектів і аналіз особливостей здійснення судового захисту прав та свобод людини і громадянина в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над розкриттям та вирішенням проблем забезпечення судового захисту прав та свобод людини і громадянина працювали, а також здійснюють дослідження у цьому напрямі такі науковці та юристи-практики, як Л. Ванеєва [1], А. Кожухар [2], І. Лозовий [3], А. Малешевич [3], Г. Осокіна [4],

О. Руднева [5], А. Свідерська [3], Ю. Сульженко [6], Б. Футей [7] та інші.

Забезпечення судового захисту прав та свобод людини як наукова проблема виникла тільки після того, як судовий захист був закріплений у Конституції України. Так, Б. Футей [7] заявляє, що роль органів судової гілки влади є доволі визначальною у забезпеченні захисту прав та свобод людини і громадянина. Суди як головний інститут судочинства виступають останнім та доволі надійним суб'єктом захисту прав людини.

У праці [8] наголошується на тому, що суди — це органи, які безпосередньо здійснюють правосуддя в Україні. При чому правосуддя виступає ключовим видом державної діяльності, яка прямо взаємопов'язана із вирішенням різних соціальних конфліктів. В основі таких конфліктів насамперед закладено захист права у контексті розгляду такого права у судових засіданнях стосовно цивільних, кримінальних і інших справ та із дотриманням на цій основі спеціально визначеної форми розгляду таких справ.

На думку Г. Осокіної [4], право на забезпечення судового захисту доцільно розглядати у аспекті права на звернення за захистом до суду та у аспекті права на отримання такого захисту у суді.

Проте, здійснивши аналіз наукових праць [1–8], встановлено, що не до кінця розкритою є проблематика забезпечення судового захисту економічних прав людини і громадянина в Україні.

Мета статті. Метою статті є виявити і дослідити особливості здійснення судового захисту економічних прав людини і громадянина в Україні на засадах теорії і практики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нормами права передбачено, що у правовій демократичній державі повинно відбуватись забезпечення захисту економічних прав, свобод та інтересів людини і громадянина, а також осіб без громадянства. З огляду на те, у Конституції України [9] зазначено, що забезпечення прав, свобод та законних інтересів людини виступає основним обов'язком України як демократичної правової держави (відповідно до статті 3 Конституції України).

Своєю чергою, у статті 55 Конституції України [9] зазначено, що права та свободи людини та громадянина повинні захищатись судом. Тому той, хто бачить та вважає, що його права та свободи порушено, може звернутися до органів суду та довести свою позицію, водночас держава зобов'язана створити необхідні умови для цього.

У контексті виокремлення переваг судового захисту прав та свобод людини і громадянина не-

обхідно зауважити таку основну перевагу, як компетенція вирішення судовими органами будь-яких видів спору або правопорушень, які виникають в Україні. З огляду на те, необхідно відзначити важливість положень статті 124 Конституції України [9], якими зазначено, що юрисдикція судів спрямована на урегулювання правовідносин, які виникають у державі. Акцентуючи увагу на цьому, судовий захист прав людини і громадянина необхідно вважати доволі комплексним поняттям, суть якого розкривається у наявності можливостей у будь-кого у процесуальному порядку забезпечити захист особистих прав та свобод, уникаючи при цьому виникнення порушень.

Вивчаючи положення Конституції України [9], слід відзначити, що немає жодного обмеження щодо осіб, які можуть звернутися за захистом своїх прав, свобод та інтересів до органів судової гілки влади. З огляду на те, можливість судового захисту прав, свобод та інтересів має кожен, і на це не впливають ні релігійні, ні інші переконання особи, яка звертається за захистом. Рівність кожного у судовому захисті його прав, свобод та інтересів вказує і на те, що права, свободи та інтереси, як об'єкти судового захисту, також є рівними.

Опираючись на дослідження, представлених у праці [4], необхідно зауважити виникнення низки випадків, за яких носію права, тобто людині чи громадянину, який претендує на надання (забезпечення) йому захисту, може бути відмовлено у такому захисті, зокрема — у вигляді обмеження права звертатись до суду.

Своєю чергою, нормами процесуального законодавства передбачено, що подолати цю проблему можна, використовуючи для цього певні законодавчо-правові механізми. З іншого боку людина, яка отримує право звернутися до суду, не має жодних гарантій на те, що їй буде надано захист із застосуванням на цій основі низки процесуальних процедур.

У випадку, коли право людини захищається у суді, то тут слід говорити про його реалізацію, спровоковану виконанням судового захисту. З огляду на те, право на судовий захист характеризується такими ключовими особливостями, як:

- 1) право кожного на звернення до суду;
- 2) право кожного на захист у судових органах;
- 3) право кожного на реалізацію оскарженого або порушеного права.

Акцентуючи увагу на зазначеному вище, право кожного на судовий захист — це своєрідна гарантія кожного на забезпечення захисту його прав, свобод та законних інтересів, у тому числі економічного

характеру. Такий вид права не має жодних обмежень (відповідно до положень статті 64 Конституції України [9]). Однак, тут доцільно зауважити, що призначення судового розгляду відбувається винятково для осіб, що мають потребу у вирішенні суперечки юридичного характеру або ж для того, щоб за допомогою інших осіб звернутися за допомогою до судових органів. У такій ситуації слід говорити, що суб'єкти права зобов'язані особисто клопотати про свої права та докладати при цьому зусиль, щоб забезпечити їх захист.

Так, положеннями статті 60 «Особи, які можуть бути представниками» Цивільного процесуального кодексу України [10] вказано, що кожна сторона судового процесу повинна довести такі обставини, на яких базуються її вимоги чи заперечення. Окрім того, особливість здійснення судової діяльності має виходити із дотримання принципу змагальності сторін.

У ході дослідження необхідно також звернути увагу на взаємозв'язок, який є присутнім між конституційним правом на судовий захист та правом на отримання судового захисту. Своєю чергою, право на отримання судового захисту має базуватись на задоволенні судом вимоги матеріально-правового характеру, яку висунув суб'єкт до особи, що порушила права цього суб'єкта та/чи інтереси, що охороняються законом.

Розглядаючи такий взаємозв'язок, доцільно зауважити, що особа, що звернулася до суду з метою захисту своїх прав та законних інтересів і отримала відмову у задоволенні цих вимог, може також отримати відмову у реалізації нею конституційного права на отримання судового захисту. Проте таке твердження можна і не поділяти.

Так, суд, ухваливши несприятливе рішення, створює ситуацію, за якої особа, що отримала відмову у захисті прав, позбавляється задоволення її матеріально-правових вимог. Рішення, ухвалене судом про відмову у забезпеченні захисту права, може бути винесене тільки за результатами комплексного та всебічного розгляду судової справи. Варто відзначити також ідентичність судового процесу, у відповідності до якого судом виноситься відмова у забезпеченні захисту права чи ухвалюється рішення про забезпечення захисту права.

Враховуючи вищезазначене, доцільно також наголосити на тому, що право на судовий захист і реалізація такого права аж ніяк не залежать від результатів розгляду судовими органами спору. У такій ситуації доцільно звернути увагу на позицію Л. Варнеєвої [1], яка стверджує, що право на судовий захист виступає забезпеченою законо-

давством можливістю використовувати соціальні блага, тобто користуватись правосуддям.

З огляду на те, важливо зауважити, що таке право дає можливість вимагати здійснення належним чином судовими органами покладених на них функцій, які прямо стосуються розгляду та вирішення юридичних справ. Однак, якщо говорити про право на судовий захист, то виникає складність у розумінні того, що є правом на звернення до суду, а що є правом на забезпечення судового захисту.

Своєю чергою, конституційне право на судовий захист не може бути вичерпним через можливість звернення до суду з метою отримання захисту. Таке право не вичерпується і тоді, коли є можливість використовувати усі визначені законодавством процесуальні засоби захисту [2].

Акцентуючи увагу на забезпеченні судового захисту прав людини і громадянина слід особливу увагу звернути на такий міжнародний документ як Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [11]. Цей міжнародний документ був ратифікований Законом України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції» [12]. Так, відповідно до розділу 1 «Права і свободи» Конвенції про захист прав і основоположних свобод [11] кожному надається право та свободи, зокрема:

- право на життя (регламентується статтею 2), яке охороняється законом (а саме нікого не можна умисно позбавити життя, за винятком виконання смертного вироку, ухваленого судом);
- заборону катування (регламентується статтею 3), суть якого розкривається у тому, що нікого не може бути піддано нелюдському катуванню чи покаранню, які понижують гідність;
- заборону рабства та примусової праці (регламентується статтею 4), суть якого розкривається у тому, що нікого не можна тримати у рабстві чи у підневільному стані;
- право на свободу та особисту недоторканність (регламентується статтею 6), суть якого розкривається у тому, що кожен має право на свободу і особисту недоторканність і нікого не можна позбавляти свободи, за винятком випадків, а також процедури, що визначена законом (сюди слід віднести такі випадки, за яких кожен може позбавитись свободи, як законне ув'язнення, законний арешт, затримання неповнолітнього у відповідності до підстав ухвалення законного рішення тощо);
- право на справедливий суд (регламентується статтею 6), суть якого розкривається у тому, що

кожному має бути надане право на публічний та справедливий розгляд його справи у розумні строки і ухвалення за таким розглядом справедливого, законного судового рішення;

- невчинення жодного покарання без закону (регламентується статтею 6), суть якого розкривається у тому, що ніхто не може бути визнаний винним у скоєнні будь-якого виду кримінального правопорушення, якщо на час скоєння це правопорушення не вважалось кримінальним у відповідності до національного закону чи міжнародного права;
- право кожного на повагу до приватного та сімейного життя (регламентується статтею 8);
- свободу думки, совісті та релігії (регламентується статтею 9);
- свободу вираження поглядів (регламентується статтею 10);
- свободу зібрань та об'єднання (регламентується статтею 11);
- право кожного на результативний засіб забезпечення юридичного захисту (регламентується статтею 13).

Забезпечення судового захисту прав та свобод людини та громадянина являє собою головний вид державного захисту прав та свобод людини та громадянина. З огляду на те, держава бере на себе зобов'язання у реалізації такого права. Положеннями Конституції України зазначено, що кожна людина та громадянин мають право на захист своїх прав у відповідності до конституційного, господарського, цивільного, адміністративного та/чи кримінального судочинства. Правом на судовий захист передбачено також певні гарантії, у відповідності до яких здійснюється поновлення права за результатами здійснення правосуддя [13].

Доцільно зауважити, що норми, у відповідності до яких передбачається вирішити спори щодо поновлення прав, не можуть суперечити принципу рівності кожного перед законом, а також перед судом, оскільки це буде обмежувати право на забезпечення судового захисту [13].

Конституційне право на забезпечення судового захисту відноситься до непорушних та невідчужуваних прав. Тому кожен у контексті розгляду особистої справи, зокрема справи, яка має кримінальний характер, має право на те, щоб розгляд такої справи був справедливим. Право на судовий захист вказує на можливість кожного учасника судового провадження, зокрема і підсудного, на звернення за захистом до судів касаційних і адміністративних інстанцій [13].

Як зазначалось вище, у ході реалізації права кожного на забезпечення судового захисту його прав виникає можливість оскарження рішень, ухвалених судом, у судах касаційної і адміністративної інстанцій. Перегляд рішень, ухвалених судом у судах касаційної та апеляційної інстанцій дає гарантії на відновлення прав, що були порушені, а також на відновлення інтересів, які перш за все охороняються законом [13].

Розглядаючи особливості судового захисту економічних прав людини і громадянина, доцільно виокремити судові справи, які, до прикладу, були розглянуті Конституційним Судом України та який ухвалив за ними відповідні рішення [3], зокрема, це:

- справи про патентування підприємницької діяльності;
- справи про податки;
- справи про збалансованість бюджету тощо.

О. Руднева [5] у своєму дослідженні виокремлює проблеми, які виникають у контексті забезпечення захисту економічних прав людини і громадянина у правозастосовчій практиці України. Поділяючи позицію науковця, доцільно зауважити, що особливе значення у такому контексті відіграє специфіка економічних прав людини, забезпечення судового захисту яких порівняно із іншими правами є доволі складним процесом.

Своєю чергою, Ю. Сульженко [6] стверджує, що судовий захист економічних прав людини і громадянина характеризується такими особливостями як те, що:

- правосуддя в Україні здійснюють виключно суди;
- суди в Україні є незалежними від впливу інших органів державної влади;
- юрисдикція поширюється на усі правовідносини, які виникають у державі, при цьому судовому захисту підлягають будь-які права і свободи людини та громадянина;
- кожен має право на судовий захист, тобто право на суд, яке не може обмежуватись за впливу будь-якого роду обставин;
- судовий захист поширюється на необмежене коло осіб, при чому право на судовий захист мають як громадяни, так і об'єднання громадян, а також іноземці та громадяни, що не мають громадянства;
- кожен має право на оскарження судового рішення у касаційному і апеляційному порядку;
- кожен має право оскаржувати рішення, ухвалені судом, у міжнародних судових органах, в яких Україна є учасником, але лише тоді, коли вистано для забезпечення захисту національні засоби, тобто захист у судах України;

– кожен повинен виконувати рішення, ухвалене судом.

Варто відзначити і те, що забезпечення судового захисту економічних прав та свобод людини і громадянина за своєю суттю майже не відрізняється від загального права на забезпечення судового захисту. Тому, законодавча особливість захисту прав та свобод людини і громадянина поширюється і на забезпечення захисту економічних прав та свобод людини і громадянина. Таку позицію забезпечення судового захисту доцільно пояснити тим, що економічні права та свободи людини і громадянина є природними та прямо вказують на те, яким є розвиток держави та суспільства в цілому.

З огляду на такі твердження, суть забезпечення судового захисту економічних прав та свобод людини і громадянина полягає у тому, що таке забезпечення має виходити із гарантій, наданих державою. Так, кожен отримує право звернутись до спеціально уповноважених органів державної влади у відповідності до діючого конституційного порядку за захистом своїх економічних прав, свобод та інтересів.

Тут треба зауважити, що право на судовий захист економічних прав та свобод людини і громадянина являє також собою право на всебічний та відкритий розгляд у суді. Своєю чергою, конституційне право на забезпечення захисту економічних інтересів та свобод людини і громадянина надається кожному. З огляду на таку особливість конституційного права, його доцільно визначати як суб'єктивне право.

Так, право на судовий захист економічних прав та свобод людини і громадянина має кожен і на це не впливає участь у судовому розгляді чи специфіка судової справи. Тому, опираючись на такі засади, доцільно зауважити, що право на судовий захист економічних прав та свобод людини і громадянина за своєю природою виступає суб'єктивним правом, яким, своєю чергою, наділена кожна людина та громадянин. Таке право виступає складовою частиною правового статусу людини і надається для того, щоб така людина змогла задовольнити свої потреби з метою забезпечення захисту своїх прав, які, до того ж, охороняються законом.

Враховуючи зазначене вище, право на забезпечення захисту економічних прав та свобод людини і громадянина гарантоване Конституцією України,

тому кожен має право на відновлення порушених прав чи на перешкоджання порушенню його прав.

Висновки і перспективи подальших досліджень. За результатами опрацювання наукових праць та джерел [1–13] розкрито особливості здійснення судового захисту економічних прав людини і громадянина в Україні (на засадах теорії та практики), і на основі цього встановлено, що:

- забезпечення судового захисту прав та свобод людини і громадянина в Україні регламентується положеннями Конституції України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також положеннями інших законодавчих і нормативних документів;
- забезпечення прав, свобод та законних інтересів людини виступає основним обов'язком України як демократичної правової держави;
- права та свободи людини та громадянина повинні захищатись судом;
- немає жодного обмеження щодо осіб, які можуть звернутися за захистом своїх прав, свобод та інтересів до органів судової гілки влади, однак людина, яка отримує право звернутися до суду, не має жодних гарантій на те, що їй буде надано захист і застосуванням на цій основі низки процесуальних процедур;
- право на отримання судового захисту має базуватись на задоволенні судом вимоги матеріально-правового характеру, яку висунув суб'єкт до особи, що порушила права цього суб'єкта та/чи інтереси, що охороняються законом;
- забезпечення судового захисту економічних прав та свобод людини і громадянина полягає у тому, що таке забезпечення має виходити із гарантій, наданих державою, тому кожен отримує право звернутись до спеціально уповноважених органів державної влади у відповідності до діючого конституційного порядку за захистом своїх економічних прав, свобод та інтересів;
- право на судовий захист економічних прав та свобод людини і громадянина являє також собою право на всебічний та відкритий розгляд у суді, тому таке право має кожен і на це не впливає участь у судовому розгляді чи специфіка судової справи.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є дослідження особливостей судового захисту соціальних прав і свобод людини та громадянина в Україні.

Література

1. Ванеева Л. А. Реализация конституционного права граждан СССР на судебную защиту в гражданском судопроизводстве. Владивосток: Издательство Дальневосточного университета, 1988. 152 с.
2. Кожухарь А. Н. Право на судебную защиту в исковом производстве. Кишинев: Штиинца, 1989. 144 с.
3. Мелешевич А. А., Лозовий І. В., Свідерська А. В. Юристократія та захист соціальноекономічних прав Конституційним Судом України // Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія». Серія «Юридичні науки». 2010. Вип. 103. С. 12–20.
4. Осокина Г. Л. Право на защиту в исковом судопроизводстве (право на иск). Томск: Изд-во Том. ун-та, 1990. 160 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/287487222.pdf> (дата звертання: 01.05.2021 р.).
5. Руднева О. М. Проблеми забезпечення соціальних та економічних прав у правозастосовчій практиці України // Бюлетень Міністерства юстиції України. К., 2012. № 5. С. 90–96.
6. Сульженко Ю. О. Судовий захист економічних прав та свобод людини і громадянина в Україні // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2011. № 6. С. 35–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmju_2011_6_7 (дата звертання: 01.05.2021 р.).
7. Футей Б. Становлення правової держави: Україна 1991–2001 рр. К.: Юрінком Інтер, 2001. 288 с.
8. Конституційне право України / За ред. проф. В. Ф. Погорілка. 2-е вид., доповн. і переопр. Київ: Наукова думка, 2000. 732 с.
9. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (дата звертання: 01.05.2021 р.).
10. Цивільний процесуальний кодекс України: Кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звертання: 01.05.2021 р.).
11. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р.: Ратифікована Законом України від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР (із змінами та доповненнями). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звертання: 01.05.2021 р.).
12. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7, 11 до Конвенції: Закон України від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-vr#Text> (дата звертання: 01.05.2021 р.).
13. Право на судовий захист // Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/439-pravo-na-sudovyy-zahyst> (дата звертання: 01.05.2021 р.).

References

1. Vaneeva L. A. Realizatsiya konstitutsionnogo prava grazhdan SSSR na sudebnuyu zashchitu v grazhdanskom sudoproizvodstve. Vladivostok: Izdatelstvo Dalnevostochnogo universiteta, 1988. 152 s.
2. Kozhukhar A. N. Pravo na sudebnuyu zashchitu v iskovom proizvodstve. Kishinev: Shtiintsa, 1989. 144 s.
3. Meleshevych A. A., Lozoviy I. V., Sviderska A. V. Yurystokratiia ta zakhyst sotsialnoekonomichnykh prav Konstytutsiinym Sudom Ukrainy // Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Kyievo-Mohylianska akademiiia». Seriiia «Iurydychni nauky». 2010. Vyp. 103. S. 12–20.
4. Osokina G. L. Pravo na zashchitu v iskovom sudoproizvodstve (pravo na isk). Tomsk: Izd-vo Tom. un-ta, 1990. 160 s. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/287487222.pdf> (data zvertannia: 01.05.2021 r.).
5. Rudnieva O. M. Problemy zabezpechennia sotsialnykh ta ekonomichnykh prav u pravozastosovchii praktytsi Ukrainy // Biuletyn Ministerstva yustytysii Ukrainy. K., 2012. № 5. S. 90–96.
6. Sulzhenko Yu. O. Sudovi zakhyst ekonomichnykh prav ta svobod liudyny i hromadianyna v Ukraini // Biuletyn Ministerstva yustytysii Ukrainy. 2011. № 6. S. 35–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmju_2011_6_7 (data zvertannia: 01.05.2021 r.).
7. Futei B. Stanovlennia pravovoi derzhavy: Ukraina 1991–2001 rr. K.: Yurinkom Inter, 2001. 288 s.
8. Konstytutsiine pravo Ukrainy / Za red. prof. V. F. Pohorilka. 2-e vyd., dopovn. i pereopr. Kyiv: Naukova dumka, 2000. 732 s.
9. Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996 r. № 254к/96-ВР (iz zminamy i dopovnnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (data zvertannia: 01.05.2021 r.).
10. Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 18.03.2004 r. № 1618-IV (iz zminamy ta dopovnnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (data zvertannia: 01.05.2021 r.).
11. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod vid 04.11.1950 r.: Ratyfikovana Zakonom Ukrainy vid 17.07.1997 r. № 475/97-ВР (iz zminamy ta dopovnnenniamy). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (data zvertannia: 01.05.2021 r.).
12. Pro ratyfikatsiiu Konventsii pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod 1950 roku, Pershoho protokolu ta protokoliv № 2, 4, 7, 11 do Konventsii: Zakon Ukrainy vid 17.07.1997 r. № 475/97-ВР (iz zminamy ta dopovnnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-vr#Text> (data zvertannia: 01.05.2021 r.).
13. Pravo na sudovi zakhyst // Ofitsiyni veb-sait Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/439-pravo-na-sudovyy-zahyst> (data zvertannia: 01.05.2021 r.).